ve Kadir geceleri başta Sa'dîler olmak üzere bütün tarikat mensuplarının bu camide zikir yapmalarına müsaade alacak kadar geniş nüfuza sahipti. Vefatında tekkesine defnedildi.

Kendisinden sonra adına nisbet edilen Abdüsselâmiyye tarikatı oğlu Şeyh Galib Behcedddin ile onun halifesi Şeyh Mustafa ve Şeyh Şamlı İbrâhim efendiler tarafından devam ettirilmiştir. İbrâhim Efendi'nin otuz altı yıl kadar süren meşihatinden sonra 1826 yılında, Koğacı Şeyh diye tanınan Mehmed Emin Elfî Efendi postnişin olmuş, bir süre sonra o da makamını oğlu Mehmed Galib Efendi'ye bırakmıştır. Bu tarihten sonra Yahyâ Efendi ve oğlu Mehmed Ârif ile devam eden tarikat, 1919'da Meclis-i Meşâyih tarafından tekkenin postnişinliğine tayin edilen Sütlüce Sa'dî Dergâhı şeyhi Elif Efendi'nin torunu Yûsuf Zâhir Efendi'nin şeyhliği sırasında tekke ve zâviyelerin kapatılması ile tarihe karışmıştır.

BİBLİYOGRAFYA :

Hüseyin Vassâf, *Sefîne*, I, 338-342; Zakir Şükrü, *Mecmûa-i Tekâyâ*, s. 48-49; *Sicill-i Osmânî*, III, 337; Bandırmalızâde, *Mir'âtü't-turuk*, İstanbul 1306, s. 21-22.

 NİHAT AZAMAT

ABDÜSSETTÂR EFENDİ, Kırımlı

(ö. 1887)

Fıkıh âlimi, Mecelle Cemiyeti üyesi.

Doğum tarihi ve tahsil hayatı hakkında bilgi yoktur. İstanbul Hukuk Mektebi'nde uzun yıllar fıkıh dersleri okuttu. Temyiz mahkemesi üyesi iken Mekke-i Mükerreme mollası unvanını aldı (1887). Aynı yıl hac için Mekke'ye gitti, kısa bir müddet sonra da Tâif'te vefat etti (5 Eylül 1887) ve oraya defnedildi.

Abdüssettâr Efendi'nin *Mecelle*'nin on dört, on beş ve on altıncı kitaplarında, "i'lâmat mümeyyizi muavini" unvanı ile mührü vardır. Mecelle Cemiyeti reisi Ahmed Cevdet Paşa'nın en çok takdir ettiği âlimlerden biridir. Hatta Cevdet Paşa, Suriye valisi iken tanıdığı ve fikirlerine, İslâmî ilimlerdeki dirayetine çok saygı duyduğu Şam müftüsü Mahmud el-Hamzâvî Efendi'den açıklamasını istediği bazı fıkhî meselelerin müzakeresine Abdüssettâr Efendi'yi de dahil ederek ikisi arasında mektuplaşmak suretiyle cereyan eden ilmî tartışmaları bir mecmuada toplamıştır (bk. *Cevdet Paşa'nın Evrâkı*, İstanbul Belediyesi Atatürk Kitaplığı, nr. 32). Mahmud el-Hamzâvî Efendi de Abdüssettâr Efendi'nin *Tenbîhü'r-rukūd ʿalâ enne'l-imżâ ʾe mine'l-ḳażâʾ fi'l-ḳışâṣ ve'l-ḥudûd* (bk. *Cevdet Paşa'nın Evrâkı*) adlı risâlesine *Tenbîhü'l-ḫavâṣ ʿalâ enne'l-imżâ ʾe fi'l-ḥudûd lâ fi'l-ḳışâṣ* adıyla bir reddiye yazmış ve bu risâle 1303 yılında Şam'da neşredilmiştir.

Abdüssettâr Efendi'nin basılmış eserleri şunlardır: *Teşrîḥu Ḳavâidi'l-külliyye fi'l-ahkâmi'l-fer'iyyeti'l-ameliyye*. Abdüssettâr Efendi'nin yarım kalan *Mecelle* şerhidir. Kitabın birinci cüzü bu adla (İstanbul 1295, 1297, 1301), ikinci cüzü *Mecelle Şerḥi: Teşrîḥ* adıyla (İstanbul 1296-1299) yayımlanmıştır. İkinci cüz üç kitaptan oluşmaktadır: Birinci kitap "Büyû'" (İstanbul 1296), ikinci kitap "İcâre" (İstanbul 1297, 1298), üçüncü kitap "Kefâle" (İstanbul 1299) adını taşımaktadır. Ayrıca *Medhal-i Fıkh* (İstanbul 1299) adlı bir eseri daha vardır.

BİBLİYOGRAFYA :

Cevdet Paşa'nın Evrâkı, İstanbul Belediyesi Atatürk Kitaplığı, nr. 32; Cevdet Paşa, *Tezâkir* (nşr. M. Cavid Baysun), Ankara 1967, IV, 174, 263-264; *Osmanlı Müellifleri*, I, 385; Serkîs, *Muʿcem*, II, 1707; Ebü'l-Ulâ Mardin, *Medenî Hukuk Cephesinden Ahmet Cevdet Paşa*, İstanbul 1946, s. 166-167; Ö. Nasuhi Bilmen, *Hukuk-ı İslâmiyye Kamusu*, İstanbul 1949, I, 361, 434; Yaşar Karayalçın—Ahmet Mumcu, *Türk Hukuk Bibliyografyası (Türk Harflerinin Kabulüne Kadar Yayımlanmış Kitap ve Makaleler, 1728-1928)*, Ankara 1972, s. 56; Özege, *Katalog*, s. 1042, 1062, 1843.

 HULÛSİ YAVUZ

ABDÜŞEMS b. ABDÜMENÂF

(عبدشمس بن عبدمناف)

Kureyş kabilesinin büyük kollarından biri olan Abdüşemsoğulları'nın (Benî Abdüşems) **atası.**

Babası Abdümenâf b. Kusay, annesi Âtike bint Mürre'dir. Doğum ve ölüm tarihi bilinmeyen, hayatı hakkında fazla bilgi bulunmayan Abdüşems, Hâşim'in ikiz kardeşidir. Hâşim ile birlikte Mekke yöneticiliğini, Kâbe ve hacılara verilecek hizmetleri ağabeyi Abdüddâr'dan almak için mücadeleye girişti ve sonunda Kureyş'in idaresini ele geçirdi. Savaşta başkumandanlık görevi demek olan **kıyâde***yi böylece Abdüşemsoğulları üstlenmiş oldu. Bu görev Abdüşems'den sonra oğlu Ümeyye'ye, nihayet Ebû Süfyân b. Harb'e intikal etmiştir.

Kardeşlerinden Muttalib, Hâşim ve Nevfel ile birlikte "ashâbü'l-îlâf" grubunu oluşturan Abdüşems ticaretle de meşgul olmuştur. Hayatının büyük bir kısmını Mekke dışında geçirdi. Ticaret anlaşmaları yapmak için Yemen'e ve Habeşistan'a gitti. Habeşistan ticaretini tekeline aldı. Mekke'de Taviy, Cefer, Rum ve Hum adlarında dört kuyu açtırdı. Abdüşems Mekke'de öldü ve Safâ tepesinin arka tarafında Ecyâd denilen yere gömüldü.

Abdüşems'in on iki çocuğu dünyaya gelmiştir. Şam'da yerleşen Abdüümeyye ve Nevfel adlı iki oğlunun dışında diğerleri Mekke'de çoğaldılar ve Abdüşemsoğulları adı altında Kureyş kabilesinin önemli ve büyük bir kolunu teşkil ettiler (bk. ABDÜMENÂF b. KUSAY) Abdüşems kabilesine mensup olanlara Abşemî (عبشمى) denilir.

BİBLİYOGRAFYA :

İbnü'l-Kelbî, *Cemheretü'n-neseb* (nşr. Abdüssettâr Ahmed Ferrâc), Kuveyt 1403/1983, I, 94, 148 vd.; İbn Hişâm, *es-Sîre* (nşr. Mustafa es-Sekkā v.dğr.), Kahire 1375/1955, I, 106, 131, 135, 137, 139; İbn Sa'd, *eṭ-Ṭabaḳātü'l-kübrâ* (nşr. İhsan Abbas), Beyrut 1388/1968, I, 75, 77, 79, 85; Zübeyrî, *Nesebü Ḳureyş* (nşr. E. Lévi—Provençal), Kahire 1953, s. 14, 97 vd.; İbn Habîb, *el-Muḥabber* (nşr. Ilse Lichtenstadter), Haydarâbâd 1361/1942, s. 163, 169, 399, 456; İbn Kuteybe, *el-Maʿârif* (nşr. Servet Ukkâşe), Kahire 1960, s. 72-74; Belâzürî, *Fütûḥu'l-büldân* (nşr. Selâhaddin el-Müneccid), Kahire 1956-60, s. 56-57; a.mlf., *Ensâbü'l-eşrâf*, I (nşr. Muhammed Hamîdullah), Kahire 1959, s. 59, 61, 63, 102; IV/1 (nşr. İhsan Abbas), Beyrut 1979, s. 1-2; Müberred, *Nesebü ʿAdnân ve Ḳaḥṭân* (nşr. Abdülazîz el-Meymenî), Kahire 1936, s. 2-3; Taberî, *Târîḫ* (nşr. M. J. de Goeje), Leiden 1879-1901, I, 1089, 1092; İbn Düreyd, *el-İştiḳāḳ* (nşr. Abdüsselâm M. Hârûn), Kahire 1378/1958, s. 17, 73 vd., 155, 165-167; M. Hamîdullah, *İslâm Peygamberi* (trc. Salih Tuğ), İstanbul 1980, I, 318, 477; Kehhâle, *Muʿcemü ḳabâʾili'l-ʿArab*, Beyrut 1402/1982, II, 724.

 MUSTAFA FAYDA

ABDÜYÂLÎL b. AMR

(عبدياليل بن عمرو)

Abdüyâlîl b. Amr b. Umeyr es-Sekafî

Hz. Peygamber'le anlaşma yapmak üzere Sakîf kabilesinin gönderdiği heyetin başkanı.

Hz. Peygamber, İslâmiyet'in onuncu yılında (m. 620) Tâif'e yaptığı yolculuk sırasında Sakîf kabilesinin ileri gelenlerinden biri olan Abdüyâlîl ile de görüşmüş, kabile mensuplarından İslâmiyet'i